

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเป็นการวิจัยเพื่อศึกษาการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบ ต่อสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วย คู่มือการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ตามแนวคิดการสอนทักษะชีวิต ร่วมกับหลักแนวคิด โยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบต่อสังคม และผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาดัชนี ประสิทธิภาพของคู่มือการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น และเปรียบเทียบ การคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบต่อสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยคู่มือการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ตามแนวคิดการสอน ทักษะชีวิต ร่วมกับหลักแนวคิดโยนิโสมนสิการ ก่อนและหลังเรียน รวมถึงการเปรียบเทียบ การคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบต่อสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีความระดับฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกัน ที่เรียนด้วย คู่มือการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ตามแนวคิดการสอนทักษะชีวิต ร่วมกับหลักแนวคิด โยนิโสมนสิการ โดยมีสมมติฐานว่า คู่มือการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ตามแนวคิดการสอน ทักษะชีวิต ร่วมกับหลักแนวคิดโยนิโสมนสิการมีดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้จาก คู่มือการเรียนรู้มากกว่าร้อยละ 50 นักเรียนมีคะแนนการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบ ต่อสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยคู่มือการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ตามแนวคิดการสอนทักษะชีวิต ร่วมกับ หลักแนวคิดโยนิโสมนสิการ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน รวมถึงศึกษาการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบต่อสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษาของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 แบ่งตามระดับฉลาดทางอารมณ์ คือกลุ่มฉลาดทางอารมณ์สูง กลุ่มฉลาดทางอารมณ์ปานกลาง และกลุ่มฉลาดทางอารมณ์ต่ำที่เรียนด้วยคู่มือการจัดการ เรียนรู้เพศศึกษาตามแนวคิดการสอนทักษะชีวิต ร่วมกับหลักแนวคิดโยนิโสมนสิการ แตกต่างกัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คู่มือการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ตามแนวคิดการสอนทักษะชีวิต

ร่วมกับหลักแนวคิดโยนิโสมนสิการ แบบทดสอบวัดการคิดวิเคราะห์ แบบวัดความ
 รับผิดชอบต่อสังคม และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านตาตุงวง สังกัดศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 10 สังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา
 2556 จำนวน 1 ห้อง นักเรียนทั้งหมด 30 คน ดำเนินการวิจัยโดย วัดการคิดวิเคราะห์
 ความรับผิดชอบต่อสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
 ทั้งก่อนและหลังเรียน หลังจากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบวัดการคิดวิเคราะห์
 ความรับผิดชอบต่อสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
 ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index :
 E.I.) ค่าสถิติทดสอบ (t-test for Dependent Samples) การวิเคราะห์ความแปรปรวน
 พหุคูณร่วมแบบทางเดียว (One-way MANCOVA) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม
 แบบทางเดียว (One-way ANCOVA) ผู้วิจัยสรุปผลได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ตามแนวคิด
 การสอนทักษะชีวิต ร่วมกับ หลักแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์
 ความรับผิดชอบต่อสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
 สรุปผลได้ดังนี้

1. คู่มือการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ตามแนวคิดการสอนทักษะชีวิต ร่วมกับ
 หลักแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบต่อสังคม
 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น
 มีดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I.) มีดัชนีประสิทธิผลในภาพรวมเท่ากับ 0.75
 หรือ คิดเป็นร้อยละ 75 และเมื่อจำแนกออกเป็นด้านพบว่า ด้านการคิดวิเคราะห์เพิ่มขึ้น
 0.72 หรือคิดเป็นร้อยละ 72 ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมเพิ่มขึ้น 0.76 หรือคิดเป็น
 ร้อยละ 76 และด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น 0.78 หรือคิดเป็นร้อยละ 78

2. การคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังได้รับการเรียน
 การสอนด้วยคู่มือการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ตามแนวคิดการสอนทักษะชีวิต ร่วมกับ
 หลักแนวคิดโยนิโสมนสิการ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
 ที่ระดับ .05

3. ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังได้รับการเรียนการสอนด้วยคู่มือการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ตามแนวคิดการสอนทักษะชีวิต ร่วมกับหลักแนวคิดโยนิโสมนสิการ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังได้รับการเรียนการสอนด้วยคู่มือการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ตามแนวคิดการสอนทักษะชีวิต ร่วมกับหลักแนวคิดโยนิโสมนสิการ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. นักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่างกัน การคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบต่อสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังได้รับการเรียนการสอนด้วยคู่มือการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ตามแนวคิดการสอนทักษะชีวิต ร่วมกับหลักแนวคิดโยนิโสมนสิการ หลังเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพื่อให้ทราบว่ามี ความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มนักเรียนที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) สูง ปานกลาง และต่ำ ในคู่มือบ้าง ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบภายหลัง (Post Hoc) โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นรายคู่ ด้วยสถิติ Scheffe/ ปรากฏผลดังนี้

5.1 ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการคิดวิเคราะห์จำแนกตามระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ของนักเรียนเป็นรายคู่ พบว่า นักเรียนที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ต่างกันมีการคิดวิเคราะห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 คู่ ได้แก่ นักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง มีการคิดวิเคราะห์ สูงกว่านักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ปานกลางและต่ำ และนักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ปานกลาง มีการคิดวิเคราะห์สูงกว่านักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ

5.2 ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรับผิดชอบต่อสังคมจำแนกตามระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ของนักเรียนเป็นรายคู่ พบว่า นักเรียนที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ต่างกันมีความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 คู่ ได้แก่ นักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง มีความรับผิดชอบต่อสังคม สูงกว่านักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ปานกลางและต่ำ และนักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ปานกลาง มีความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่านักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ

5.3 ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำแนกตามระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ของนักเรียนเป็นรายคู่ พบว่า นักเรียนที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ต่างกันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 คู่ ได้แก่ นักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ปานกลางและต่ำและนักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ปานกลาง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบต่อสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังได้รับการเรียนการสอนด้วย คู่มือการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ตามแนวคิดการสอนทักษะชีวิต ร่วมกับหลักแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบต่อสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ดัชนีประสิทธิผลของคู่มือการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ตามแนวคิดการสอนทักษะชีวิต ร่วมกับหลักแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบต่อสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนมีความก้าวหน้าในภาพรวมเท่ากับ 0.75 หรือคิดเป็นร้อยละ 75 และเมื่อจำแนกออกเป็นด้านพบว่าด้านการคิดวิเคราะห์ เพิ่มขึ้น 0.72 หรือคิดเป็นร้อยละ 72 ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมเพิ่มขึ้น 0.76 หรือคิดเป็นร้อยละ 76 และด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น 0.78 หรือคิดเป็นร้อยละ 78 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 อาจเนื่องมาจาก ผู้วิจัยสร้างคู่มือตามองค์ประกอบ และลักษณะที่ดีของคู่มือ องค์ประกอบของคู่มือเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการจัดทำคู่มือ เพราะจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงวิธีการใช้คู่มือ เนื้อหาสาระของคู่มือ คำชี้แจงเกี่ยวกับการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ การจัดกิจกรรมและยังบอกถึงแหล่งข้อมูลอ้างอิง (อร่าม เสือเดช, 2549, หน้า 50) โดยผู้วิจัยได้ยึดหลักแนวคิดการสอนทักษะชีวิต ร่วมกับหลักแนวคิดโยนิโสมนสิการ เป็นพื้นฐานในการออกแบบคู่มือให้มีขั้นตอน ระบบ วิธีการอย่างเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง ตามลักษณะที่ดีของคู่มือ คือ จะต้องมียุทธศาสตร์ครอบคลุมประเด็นต่างๆ และควรระบุให้ชัดเจนว่าคู่มือเล่มนี้เป็นคู่มือสำหรับใครใครเป็นผู้ใช้กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนว่าต้องการให้ผู้ใช้อะไรบ้าง ควรมีส่วนนำที่จูงใจผู้ว่าคู่มือนี้

จะช่วยให้ผู้ใช้ได้อย่างไรผู้ใช้จะได้รับประโยชน์อะไรบ้างควรมีส่วนที่ให้หลักการหรือความรู้ที่จำเป็นแก่ผู้ใช้ในการใช้คู่มือเพื่อให้การใช้คู่มือเกิดประสิทธิภาพสูงสุดควรมีส่วนที่ให้คำแนะนำแก่ผู้ใช้เกี่ยวกับการเตรียมตัวการเตรียมเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์และสิ่งที่จำเป็นในการดำเนินการตามคู่มือแนะนำ(ปริชาชาญขวัญยืน, 2550, หน้า 170)

ด้านเนื้อหา มีเนื้อหาเป็นไปตามหลักสูตรขั้นพื้นฐานกำหนดไว้ ผู้วิจัยได้เสริม คำถาม เหตุการณ์และสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน เพื่อให้นักเรียนเห็นตัวอย่างที่ชัดเจนและเป็นการสร้างความสนใจของนักเรียนมากขึ้น มีการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ตรงไปตรงมา มีภาพประกอบสี ในใบงาน ใบความรู้ เพื่อเสริมให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นมากยิ่งขึ้นด้านการนำคู่มือไปใช้ ผู้วิจัยได้อธิบายถึงเหตุและผลของการจัดทำคู่มือ อธิบายถึงหลักการพื้นฐานของคู่มือว่ามาจากทฤษฎีทางการศึกษา 2 วิธี มีการระบุวิธีการใช้คู่มือไว้อย่างชัดเจน เช่น การเตรียมตัวของนักเรียนและผู้สอนว่าก่อนที่จะนำคู่มือไปใช้ และผู้วิจัยได้มีการทดลองใช้ มีการอ้างอิงข้อมูลในคู่มือสามารถนำไปอ้างอิงต่อได้ ผ่านการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ตามแนวคิดการสอนทักษะชีวิต ร่วมกับหลักแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบต่อสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ร้อยละ 50 ขึ้นไป สอดคล้องกับกับขั้นตอนการสร้างคู่มือของกาญจนา จำนงค์ดี (2551, หน้า 34-35) กล่าวถึงองค์ประกอบของคู่มือควรประกอบด้วยรายละเอียดสำคัญๆ คือ วัตถุประสงค์ของคู่มือ ความรู้พื้นฐานในการใช้คู่มือ วิธีการใช้ และคำแนะนำในการใช้คู่มือ โดยผู้เชี่ยวชาญ ประเมินความเหมาะสมในการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังได้รับการเรียนการสอนด้วยคู่มือการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ตามแนวคิดการสอนทักษะชีวิต ร่วมกับหลักแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบต่อสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังเรียนพบว่าการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 ผู้วิจัยได้นำเอาการจัดการเรียนรู้ที่สร้างและพัฒนามาบนพื้นฐานของแนวคิดการสอนทักษะชีวิตและรูปแบบวิธีการคิดตามหลักพุทธธรรม คือ

หลักแนวคิดโยนิโสมนสิการ ได้นำเอาวิธีคิด 5 วิธีมาใช้ คือ วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบวิธีคิดแบบอธิบาย/คิดแก้ปัญหาวิธีคิดแบบอรรถสัมพันธ์ และวิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก โดยทั้ง 2 คุณลักษณะที่ดีของหลักแนวคิดที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงนำมาบูรณาการเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ที่มีขั้นตอนการคิดวิเคราะห์ปัญหา หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น มีกระบวนการคิดแก้ปัญหาอย่างมีระบบ ผู้เรียนจะสามารถ วิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาว่าอะไรเป็นสาเหตุของปัญหา แล้วนำไปสู่กระบวนการสืบค้น ข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์หาคำตอบที่ถูกต้องที่สุดในการแก้ไขปัญหา และสรุปเป็นองค์ ความรู้ใหม่ที่เกิดจากกระบวนการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนตามขั้นตอน หลักการที่ถูกต้อง เมื่อผู้เรียนมีการคิดวิเคราะห์มากขึ้น ผู้เรียนก็จะสามารถวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของปัญหา การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรได้ ตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปัญหาดังกล่าว และยังมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศศึกษาเพิ่มมากขึ้น ก็จะเป็นการช่วยลดปัญหาทาง สังคมเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนได้อีกทาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลรัตน์ วัชรินทร์ (2547, หน้า 12) ว่าหลักแนวคิดการสอนทักษะชีวิต จะช่วยให้ความสามารถโดยรวมของ บุคคลอันประกอบไปด้วยกระบวนการคิดวิเคราะห์และประเมินเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับตนเองในชีวิตประจำวันอย่างมีเหตุผล โดยนำข้อมูลจากการสะสม ประสบการณ์มาใช้ประกอบในการพิจารณา เพื่อตัดสินใจและสามารถเลือกใช้ทักษะต่างๆ เช่น การสื่อสาร การสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น ในการแก้ปัญหาและปรับตัวให้สามารถ เผชิญสถานการณ์หรือปัญหาทั้งทางด้านร่างกายจิตใจและสังคม จนสามารถดำเนินชีวิตได้ อย่างเหมาะสมและมีความสุข อัญชสิภูมิจันทิก (2554, บทนำ) ได้สนใจที่จะนำทักษะชีวิต มาประยุกต์ใช้ในการจัดโปรแกรมสุขศึกษาเพื่อให้ความรู้เรื่องการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ ก่อนวัยอันควรและเสริมสร้างทักษะให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งภายหลังกิจกรรม พบว่า กลุ่มเป้าหมายเกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสมพระมหาจำลองพรหมแสน (2545, หน้า 40) ได้วิจัย ผลการสอนแบบโยนิโสมนสิการต่อการสาวหาเหตุปัจจัยโดยใช้เครื่องมือในการวิจัย 2 ชนิด คือ แผนการสอนแบบโยนิโสมนสิการ จำนวน 4 แผน แบบวัดการคิดสาวหาเหตุปัจจัย จำนวน 4 ชุดซึ่งประกอบไปด้วย เรื่อง จักรกรรม 4 ประการ ทิฏฐธัมมิกัตถะ 4 สัปบุริสธรรม 7 และมรรคมีองค์ 8 รวม 60 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่ซึ่งผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบโยนิโสมนสิการมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการคิดก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ก่อนและหลังเรียนค่าเฉลี่ยของคะแนนคิดสาวหาเหตุสาวปัจจัย

ของนักเรียนอยู่ในขั้นของการคิดเดียวกันคือขั้นของการคิดที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดเหตุการณ์ แต่ค่าเฉลี่ยของคะแนนการคิดหลังเรียนของนักเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนการเรียน

3. ผลการเปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อสังคม ของนักเรียนชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 6 หลังได้รับการเรียนการสอนด้วยคู่มือการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ตามแนวคิดการสอนทักษะชีวิต ร่วมกับหลักแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการ คิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบต่อสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังเรียน พบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3 เนื่องจากหลักการสอนทักษะชีวิตและ หลักแนวคิดโยนิโสมนสิการ ที่ผู้วิจัยนำมาบูรณาการในคู่มือการจัดการเรียนรู้ จะช่วย พัฒนาและเสริมสร้าง ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียน ซึ่งเป็นพฤติกรรมทางทักษะ ชีวิตที่คาดหวัง คือ นักเรียนในกลุ่มจะให้ความร่วมมือในการทำงานกับเพื่อนในกลุ่ม ห้องเรียนและสังคม ได้อย่างสร้างสรรค์ บนพื้นฐานความเป็นประชาธิปไตย ทำงานได้อย่าง ราบรื่น ประสบผลสำเร็จจากการที่นักเรียนปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม ห้องเรียน หรือ ข้อตกลงของสังคมนั้นก็คือนักเรียนได้ตระหนักถึงหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และตั้งใจ ปฏิบัติงานนั้นให้สำเร็จตามกำหนด ก็เปรียบเสมือนนักเรียนได้ฝึกความรับผิดชอบต่อสังคม อีกทั้งในการทำงานนั้นนักเรียนยังได้วิธีการ หลักการ ในการคิดแก้ไขปัญหา หรือการหา คำตอบ บนพื้นฐานตามหลักแนวคิดโยนิโสมนสิการ ซึ่งเป็นรูปแบบของกระบวนการคิด อย่างมีขั้นตอนเป็นวิธีการคิดอย่างแยกคายไม่ต่วนสรุปคำตอบ จึงส่งผลให้นักเรียนสามารถ ทำงานเสร็จทันตามกำหนดเวลาและงาน คำตอบ และวิธีการแก้ปัญหายังมีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุชิตงามขจรวิวัฒน์ (2549, หน้า 51) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับความ รับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาอาชีวศึกษาศึกษากรณีจังหวัดปัตตานีพบว่านักศึกษา อาชีวศึกษาที่มีเพศต่างกันมีความรับผิดชอบต่อสังคมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เป็นการยอมรับ สมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งนี้ก็เป็นเพราะว่าเพศหญิงมีลักษณะอ่อนโยนมีความ รับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าเพศชายและนักศึกษาอาชีวศึกษาที่มีอายุต่างกันมีความ รับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นการยอมรับสมมติ ฐานที่ตั้งไว้ทั้งนี้เพราะว่านักศึกษาที่มีอายุเพิ่มมากขึ้นมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น ตามอายุเพราะว่าได้รับประสบการณ์การรับรู้ในการอยู่ร่วมกันในสังคมมากขึ้นและ สอดคล้องกับงานวิจัยบางส่วนของปรีชา การสอาด (2547, หน้า 77-83) ซึ่งได้วิเคราะห์ องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคม คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญ

ศึกษาจังหวัดมหาสารคามมีองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคม 7 องค์ประกอบ คือ ด้านการรักษาทรัพยากร ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสังคมด้านการเสียสละต่อส่วนรวม ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง ด้านการรักษาทรัพยากรสมบัติของส่วนรวม ด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม ด้านการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีบางส่วนสอดคล้องกับองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คือ ด้านการรักษาทรัพยากร ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสังคม ด้านการเสียสละต่อส่วนรวม ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง ด้านการรักษาทรัพยากรสมบัติของส่วนรวม ด้านการปฏิบัติตามหลักคุณธรรม

4. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังได้รับการเรียนการสอนด้วยคู่มือการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ตามแนวคิดการสอนทักษะชีวิต ร่วมกับหลักแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบต่อสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4 เนื่องจากการนักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนด้วยคู่มือการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาตามแนวคิดการสอนทักษะชีวิต ร่วมกับ หลักแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบต่อสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ช่วยให้นักเรียนมีการคิดวิเคราะห์ ข้อมูล คำถาม และสถานการณ์ อย่างมีการคิดวิเคราะห์ ประเมินสถานการณ์ต่างๆ ช่วยให้ตระหนักถึงข้อดีข้อเสียของตนเอง เข้าใจความต้องการ ความแตกต่างของตนเองและผู้อื่น มีความสามารถจัดการกับปัญหา อีกทั้งนักเรียนยังมีกระบวนการคิดตามหลักแนวคิดโยนิโสมนสิการ ที่เป็นพื้นฐานของการคิดในการแก้ไขปัญหา อย่างมีหลักการ เป็นขั้นตอน ช่วยเสริมให้กระบวนการคิดแก้ไขปัญหา ข้อมูล คำถาม และสถานการณ์รู้จักวิเคราะห์หาทางเลือกและตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ ทักษะชีวิตยังช่วยพัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคม สามารถปรับตัวในสถานการณ์ที่สับสน ทักษะชีวิตจะทำให้การจัดการเรียนรู้มีคุณภาพทำให้เกิดกิจกรรมกลุ่มซึ่งมุ่งเน้นการควบคุมตัวเองและเพิ่มความสามารถในการตัดสินใจ จะช่วยในการแก้ไขปัญหาของวัยรุ่นได้ดีขึ้น จะส่งผลให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมเป็นที่ยอมรับของสังคมสอดคล้องกับงานวิจัยของพระวิญญูเถาถาวรวงษ์ (2553, หน้า 51-129) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการคิดวิเคราะห์และความมีวินัยในตนเองระหว่าง

การสอนแบบโยนิโสมนสิการกับการสอนแบบคู่มือครูวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
แบบโยนิโสมนสิการและแบบคู่มือครูมีการคิดวิเคราะห์ความมีวินัยในตนเองและผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนเพิ่มขึ้นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. การคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบต่อสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของนักเรียนที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ต่างกัน หลังได้รับการเรียนการสอนด้วย
คู่มือการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ตามแนวคิดการสอนทักษะชีวิต ร่วมกับหลักแนวคิด
โยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบต่อสังคม และผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

5.1 นักเรียนที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์สูง มีค่าเฉลี่ยการคิด
วิเคราะห์สูงกว่านักเรียนที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ปานกลาง นักเรียนที่มีระดับ
ความฉลาดทางอารมณ์สูง มีค่าเฉลี่ยการคิดวิเคราะห์สูงกว่านักเรียนที่มีระดับความฉลาด
ทางอารมณ์ต่ำ และนักเรียนที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์กลาง มีค่าเฉลี่ยการคิด
วิเคราะห์สูงกว่านักเรียนที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05

5.2 นักเรียนที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์สูง มีค่าเฉลี่ยความ
รับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่านักเรียนที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ปานกลาง นักเรียนที่มี
ระดับความฉลาดทางอารมณ์สูง มีค่าเฉลี่ยความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่านักเรียนที่มี
ระดับความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ และนักเรียนที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์กลาง
มีค่าเฉลี่ยความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่านักเรียนที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.3 นักเรียนที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์สูง มีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ปานกลาง นักเรียนที่มีระดับ
ความฉลาดทางอารมณ์สูง มีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีระดับ
ความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ และนักเรียนที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์กลาง มีค่าเฉลี่ย
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความแตกต่างด้านความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน
เป็นตัวแปรที่ชี้ให้เห็นถึงขีดความสามารถหรือระบบพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคนที่มี

ไม่เท่ากัน ดังเช่น พระมหาบุญเชิดสุขแมน (2553, หน้า 34) กล่าวว่า ความสามารถในการตระหนักรู้และเข้าใจถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นเห็นอกเห็นใจผู้อื่นรับผิดชอบต่อส่วนรวมมีแรงจูงใจในตนเองสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างชาญฉลาดสามารถสร้างและรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่นได้ตลอดจนมีความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข จึงทำให้นักเรียนที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ ต่างกัน เมื่อได้รับการเรียนการสอนด้วยคู่มือการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ตามแนวคิดการสอนทักษะชีวิต ร่วมกับหลักแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบต่อสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนมีคะแนนการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบต่อสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังปรากฏในสรุปผลการทดลองที่กล่าวมา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัญญาบัวประเสริฐ (2546, หน้า 57) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษากลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้นหลังจากได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีความฉลาดทางอารมณ์ไม่เพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการให้ข้อเสนอแนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและนักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของชัญญา บัวประเสริฐ (2546, หน้า 57) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้นหลังจากได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีความฉลาดทางอารมณ์ไม่เพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการให้ข้อเสนอแนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและนักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุป นักเรียนที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์สูง จะเป็นผู้ที่มีคะแนนด้านการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบต่อสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่านักเรียนที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ปานกลาง และต่ำ ตามลำดับ เพราะนักเรียนที่มีระดับความ

ฉลาดทางอารมณ์สูงจะมีแรงจูงใจในตนเอง ให้ทำงานตามที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในสังคม สามารถควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม และเป็นผู้ใช้สติปัญญาจัดการกับปัญหาได้อย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. สำหรับการนำเอาผลการวิจัยไปใช้

1.1 คู่มือการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ตามแนวคิดการสอนทักษะชีวิต ร่วมกับหลักแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบต่อสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงก่อนการแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำกิจกรรมต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลความพร้อมทางร่างกายจิตใจ ความแตกต่างทางอารมณ์สติปัญญาและพื้นฐานเดิมของนักเรียนแต่ละคน

1.2 การจัดกิจกรรมกลุ่มในวันแรกๆ นักเรียนอาจจะยังไม่สามารถร่วมมือกันเรียนรู้ได้ตินักครูผู้สอนจะต้องคอยให้คำแนะนำใช้รางวัลและผลสำเร็จของกลุ่มเป็นแรงเสริมที่จะกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันการใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ตามแนวคิดการสอนทักษะชีวิต ร่วมกับหลักแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบต่อสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในแต่ละแผนมกิจกรรมที่หลากหลายอาจยืดหยุ่นเวลาได้ตามความเหมาะสม

1.3 ก่อนการใช้คู่มือครูควรศึกษาวางแผนและเตรียมตัวให้พร้อมก่อนทำการสอนเช่นการจัดเตรียมกิจกรรมสภาพแวดล้อมสื่อการเรียนรู้อให้เหมาะสมเพียงพอกับการเรียนรู้ของผู้เรียนและอธิบายการใช้สื่อการเรียนให้ชัดเจนเพื่อจะได้ทันเวลาที่กำหนด

1.4 ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูควรให้ความสำคัญกับนักเรียนเท่าๆ กันโดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนทุกคนได้แสดงออกถึงความสามารถของตนเองที่แตกต่างกันให้นักเรียนแต่ละคนมีโอกาสได้เสนอความคิดของตนเอง และฝึกให้ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนๆ ไม่หวั่นเวลาเพื่อนตอบผิดทำให้เพื่อนเกิดความมั่นใจและเห็นคุณค่าของตนเองโดยครูคอยให้กำลังใจและเป็นที่ปรึกษาที่ดี

1.5 โรงเรียนที่มีบริบทของสถานศึกษาล้ายกับบริบทของโรงเรียนที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษานำเอาคู่มือการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ตามแนวคิดการสอนทักษะชีวิต ร่วมกับหลักแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบต่อสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปประยุกต์ใช้ได้ ส่วนโรงเรียนที่มีบริบทแตกต่างกันในกรณีที่มีจำนวนนักเรียนหรือกลุ่มตัวอย่างมากกว่าที่ผู้วิจัยทำการทดลอง สามารถใช้ระดับนัยสำคัญทางสถิติได้ที่ระดับ .01

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการนำคู่มือการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ตามแนวคิดการสอนทักษะชีวิต ร่วมกับหลักแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบต่อสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทดลองใช้เพื่อเปรียบเทียบตัวแปรตามอื่นๆ เช่น ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและเจตคติต่อการเรียน

2.2 ควรมีการพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ตามแนวคิดการสอนทักษะชีวิต ร่วมกับหลักแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบต่อสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในรายวิชาสุขศึกษาในเนื้อหาอื่นและระดับชั้นอื่นๆ ให้ครบทุกระดับชั้น

2.3 ควรมีการนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบอื่นๆ มาบูรณาการร่วมกับคู่มือการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ตามแนวคิดการสอนทักษะชีวิต ร่วมกับหลักแนวคิดโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบต่อสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6